Z

JAN ZBRZYCA

WIZRË Ë DUCHË

WIZRË Ë DUCHE

JAN ZBRZYCA

WIZRË Ë DUCHË

Gdańsk 1986

Oprawa graficzna:
Jan Stańczak

Weryfikacja pisowni kaszubskiej:
Jerzy Treder

Redakcja i korekta:
Maria Kowalewska

821.162.1-1 L.kaszubska

BIBLIOTEKA PUBLICZNA
im. Aleksandra Lubudy
84-239 BOLSZEWO
ul. Leśna 36
GMINY WEJHEROWO
48187

821.162.1'282-1

ISBN 83-85011-09-9
Copyright by Stanisław Pestka, Gdańsk 1986

Wydawca:
Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie, Oddział Gdański

Druk: Prasowe Zakłady Graficzne w Gdańsku. Zam. nr 1106

Nakład: 1000 egz. P-1 Cena zł: 120,–

KASZËBSCIË ZËWISZCZA

Zamkłë są w nôs na amen
Ciejbë sól we wodach morsciëch
Odecknionëch żądłem wiatwë
Chtërna z głębiów wënëkiwô
Modré procesyje z rozgwiôzdami
Nieurzasłë wnucie Swarożëców
Pod paplami z piorunową znanką
Wëjimalë miona z rzęsów kani
Z rozplotłëch dzeusa warkoczów
Cepłëch szlachów zwierza ë rëbnégo strzébra
Sami dlô se nie nôlezlë miona
Cëzyńc je wëdwignął pod strop dzejów
Ë jego chwarszczenim obstawił
Urzmë kaszëbsciëch kolibków ë modził
Ciej w zmetlałëch gradłach
Zôklęcém jak szligem odziéń chtos podskacël
Choc zamroczënciem wëczeczniałë
Wëbieglôciem Ceynowégo dębu wzeszło Słowo
Wnetka sę przedzibło w jiscebną psalmódię
Pôrę lëstków pôrę kwiôtków gbursci królewiónci
Tak w oszôcë wiérsztów zaklészczonëch
Żebë sę kręck zażôlël wróżbami
Wëskrzónëmi na patrznëm licu
Łzawëch kaminiów runicznëch
Cwiardé słowa ciej pieżgle diamentu
Sklënią całą nordą tęgów

Nibë gromnice lutowé
Nëkają od progów naji chëczów
Wilczé łiskanié czôrnégo ptôstwa
W brzątwiach kuńsztownégo łgôrstwa
W słojach wëbrząkniętëch strofków
Czëc jak szëmią sosnë za Darżlubiem
Krzëkwa rodnëch zéwiów
Namaszczonô môłniów pôchą
Wcyg kolibie umiartégo dëcha
Czë w tę pëszną mowę wierzą
Ti co żdają dzys fetiszów
Czë téż dlô nich słowa spod lemiesza
Nie są abë kamuszciem Démostenesa
Zdatnym leno na wëplënięcé
A ta mowa ze zmłodzoną skarnią
Dozdrzeniałą do żëwota w ognarëji

Ręką Smętków uwërchlonô bôjko
Kruszą sę ju zwonë lodowégo cësku
Zéwiszcza naji stronów na jaskulczënëch
skrzidłach
Purgają nad plëtą dzysôdniowëch zgrôwów
Spragłim zabëtim ë słabim
Wrôcają zdrzenié Witosławë

NÓTË SWITÔLCA

Skądka za wama tupcychë
Tôczają sę te diôblichë?
One zlazłë ciej dzidrónë,
Ze swi grzędë kąsk zelwióné.

Grzędë nótów wszędze znają,
Gdze sę smucą i gdze grają.
Gdze spiéwanim czas swój mudzą:
To je krótcié, to je dłudzié.

Dôwni blëżi bëło stolëcë Switôlców,
A nôblëżi zemi wieszczich wędzëbôków.
Głębok w zemię dzys co wieszczé
Niżódnëch symbólów tatinka starëszci

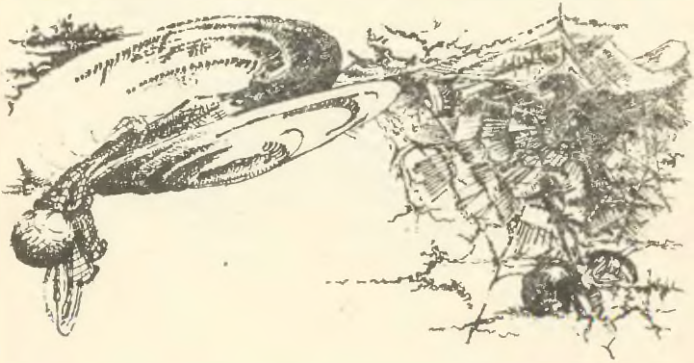

GDUŃSKÔ RËSZNIAWICA

Pod papużą swiętëch murów
Z dziżęgami wieżów
Wierę tëch nôwiększëch
We westrzódku całi Europë
Lëdztwa rëszniawica
Jeden przepragłi za dëtciem
Wësok trzimô z môla swoje nëpcie
Niedalek od niego całi w gorzu
Christus na stôrim obrôzku
Nëkô machtną szmitką
Od koscelnëch dwiérków
Pożérną hańdlarską chcëwosc
Kąsk dali w zelonym powidze
Wej Marsyjôsz nimfów pojmańc
Przë nim chuchô chtos prost w słuńce
Przëtaconé we wdowë groszu
Przëcygô sklëniącé oko
Ruskô ikónka z betlejemscim cudem
Zédzier chtëren godzën nie wëzwoni
Zakrzëwiony po diôchelsku pôrstnik
Mocko klepie w spódk drewna
Czëjesz bëlny drëszku tę muzykę
Juńca sëłę mô nen wiek szesnôsti
Niech na swiôdka stanie usznik

W SPIKU

Dëcht często omglałi
Osmętałi w ti nocny grańcznicë
Ciej zwëciem pasturka
Mëslę swoją upôlowôł
Na zaklészczony pilaczce
Tec chwatno poczuł kanięcé
Ochlëwi lubotë ë znagła
Pod szachem Ituriela anioła
Całé okola gwôłtników
Jidą w pojmanié
Bez berłów i strzébrznëch klëków
Zarôzku sę robi jasni
Od klepiznów mléczny stegnë
Brzęczą jakbë zôrenka złotëchné
Niebowiżnym doturziwô szlachem
Różańc gęsów dzëciëch
Barżi wrosłi w niebo
Niżlë w ubiedrzowë mulszci

KOSCÓŁK W SWORACH

Wieża ciej grëbô beczuszka
Żebë odnëkac Nieplëkę
Ë w malincich sercach
Budzëc swięti przelęczenié
Dwigałë ze sosnowëch bôlów
Przëtac redowanié ë smutnoscë
Nôbelniészi ze secierów ë smëdlesów
Ode Zaniów, Gôchów, Płęsnów
Jak u sebie doma na wierzësku
Robilë rędo za darmôka
Szada-Borzëszkowsci, Wańtoch, Ruca,
Gostomsci jaż z Ciedrzëc, Smętk
Pospołu z Krężlami, Jędrochem,
Błęccim, Coppą ë Wirkusem.
Dzęka nim sę letko odwijało
Z lëpowëch ë olszkowëch uzémków
Obleczenié scanów chusta Weronici
Ji gładzëzna twardô bëła
Równak lepi od nômiętszich warpów
Łzë suszëła nôrodowi
Chtëren brodzył w utrôpieniu
Jak w sworzeńscim piôsku lëchim
Przecę wszëtci mielë bezpiek
Kruzowany i pokrętn barok
Wëproscywôł krzëwé stegnë
Jaż do sami Gwiôzdë Morza

WËPŁÔCZKA

Swórków chwaszczenié
Szum wodë przëbôczô
Pod szëprów dréftami
Wiatrowim szlidziem zrëszony
Dwa lëstci ręków
W tësącznich wëpłôczkach
Nawtôrzô dërgot gromniczny
Łza pękô w môłniasti kopónce
Skórci marnégo grëczôka
Cësnięté w lëtosnym chlëchu
Wëczeczniałim ptôchóm
Przëswiôdczëc mogą snadnie
Że łońsciégo promiszka miłotë
Nie wëkadzëłë złé ręce
Butwiami swiniégo bagna
Skruduj sę bosko skarniô
Ureduj sę tą përzną bëlnotë
Ko pełnô nie użuchlónô dobroc
Nijak nie je dokôzem dokôzów
To je diôchlińscié dobëcé

OCZË WRÓŻBIÔRCI

Czë chtos żdże na ji odzéwk
Czë rzechoce sę z tich słępów
Zastôwiônëch kole kożdi grzępë
Przepowiôdô szczescô spozymk

Ë kąsyczk srôlowatich brewerëjów
Przë leżnoscë że smierc bëła blisko
Ale terô dalek mô swoji miescësko
Nick nie zełże prôwdę toczi z oracëjów

W ji czôrnich oczów tóniach
Bodôjże za gzuba nie odeckło szczescé
Cëż nawetka wid niebiesci
Je szadi i mocko zmachcony
Niglë tu przińdze z kwazarów planétów

PO NÔS LENO

Na cëż komu tacié wiadło
Nigdze nie zapuszczą swojich kôrczów
Chcą le zapuszcziwac swojé motórë
Cëzé młodze ë korzenie jich nęcą
Roztopic sę w cëzym zdrzeniu
W budacëjach kuńsztach osoblëwich
Zdrzec jaż wszëtkô céniô
Naji zégrë ciej redz przegrëze
Zaostónie ten co mierzi
Lëdzcich mrowiów wënëk na rówiznë
W czësti pustce pusti człowiek
Mądrzela od przëstegnowich znaków
Slepi na to co mu namienioné
On ostrzedze wczora wërwôł skrzidła
Temu nie odczëtô na blewiązkach
Po nôs leno popieliszcze
Z niebem bestrim od kotlëne

W TATKOWIZNIE

Zdzebłuszko niżi orlich gniôzd
Przësnęła dusza anielskô,
Mosągowim czubciem sygô gwiôzd
Letkô, bo wëzbëtô celska

A, niechże to wszëtci kacë!
Laurowi ë cemni postôw sëkna
Nié zawdë nëch jistnëch bogacy.
Na stalanëch sumieniach niżódnégo strëpa

W poszëku je wiedno roztrębarch ułańsci,
Z wargów żelôzno spôdiwô poprucha
Słowów parminiastich ciej miecz pańsci,
Wënierzchłich z ognia, pełnych łżëducha

Bë w mësl nie wpurgłé kaduczné cuple
É żebë nie ubiżkało do czësta
Ostatnich Wendów w słowiansci pęklë –
Wërglów ë fifów buńczuci wësok niesta!

Od chëczë do chëczë tacié powiôstci
Drabują, tuniają w Sybili wsuwankach
Wkół déle grëbé a rozëmk snôdci
Jakusz wëtrafic bez kornusowi choranci?

Grzëmotno sę jiscëc, krëjamko żdac i sę
pępużëc,
Że dalekô moc rzimskô bez ochlëtwë
Zbawi wszëtcié zmurchlałé dusze,
Jednym pastuszim krziżem w powietrzu.

SZÔLAŁI POÉTA

Kopôcz trzimô w narobiałi ręce
Wzątk ostatny naji nôtërë
Wębórk czaszci Hamletowi
Cos przëmilnie gôdô do ni
Jakbë sę w zarku urodzël
Tedë nazôd żgô ją na spódk kuli
Zarôz sygô po kwatérkę
A po jego szëplę uprawił sę ju poéta
Ze wszëtciégo sę wëszczérzô
É odmôwiô swój robaczi pôcérz
Wkół mie ne lëdzcié blérwë
Na sztôłt kłódôków przegrzéchë
Węguje sę mięgrzów psarstwo
Jistny grónk pełen kulónków
Slëscich slizstwą szurmiędzi
Skoczëc ë urëchlëc jinszich
Na pólku sąsada posôc korzénicę
Sznurciem smiercë zwą to zelsko
Tëli mô przëgrozë ë ostroscë
Ugardlëc nim ne charłężné sępë
Tak kôrbił poéta w swojich wiérsztach
Udbôł so dzysô chitrzela
Że ten trzecy dzél Mémlinga widu
Z rojem nôczôrniészich jinsztów
Rozkoscérził sę na całi zemi
Kopôczową szëplą tę mërlënę lëdzką

Znikwic na wiek wieka ciej parzuchę
Tak kôrbił poéta w szôlińcowi złoscë
Jaż rôz ciedës o porénuszk jasny
Dôł sę widzec z kanką
Dlô dzôtuszków szedł po mléko
Ten kuńsztôrz bez zônosków wojarscich
Klęczora wzęti chtërnégo rôczbë
Nigdze ju niczego nie wëklęczą
Bo w moklëznie jego spików
Leżi Ofelia z drzestnym usmienim
Przebodłim jesorą klątwë

BIBLIOTEKA PUBLICZNA
im. Aleksandra Labudy
84-239 BOLSZEWO
ul. Leśna 35
GMINY WEJHEROWO

ZASLUBIENIÉ Z BÔŁTEM

Zelonkawé walë Bôłtu,
Rôz łaszczëwé, rôz ciej wieszczé,
Przënôszałë z pôchą szkwôłu
Deję smutną ë pokrzesną.

O pomorsci Rugii deję,
O Wolinie, Swantewice ë Arkónie,
O Gduńska wierzejach,
Złotëch orzłach przë Neptunie.

Nie skruszëłë djade kusé Purtci
Lëdu z jantarowëch strądów.
Bëłë w złëch stalatach bëlni sztërci,
Ciedë biôłi słup nôdzejë szedł od lądu.

Nim zgruntowôł w pucci walë,
Ju go dôka wëcygała stądka precz!
Prosté gburci ë rëbôce sę pitalë:
Czë nôwikszim z bogów bélbë prusci miecz?

Rozsëpóné strzébro rëbnëch partów.
Ten, co wojnę zaczął, wëszedł niezbëdnym.
W sercach zakwitałë róże wiatrów,
Chtëż te róże zerwie ręką czułą ë stolemną?

Ciedë od morzégo rwisti żôdziel
Splënie na piôsk w kaszëbską ltakę?
Ciedë stegną z lądu w naji ubiedrze
Przińdą odecknioné, niepodległé znaci?

Z tędzi Franków Grif czerwony
Zawanożił na żôłniérscié szchôlci.
Konie w słonëch galopują blónach,
Przédnô starża legendë – same modrôci.

Puck malinci, ciéj syréna na skale,
Snôżotą ë chlebem rôczi potłukôczów.
Pod parłąciem triumfalnëch zéwiów jidze Haller
Ë zôs długo salutëje mrowie tëch, co płaczą.

Blëżi chorągwiów jak z jiglënë wôłtôrza,
Postacjô wojôrza ë księdza pułkownika Wriczë,
Tego, co to na królewsci wôdze wôżëł
Swojich słów niezbëdłi fuńsztëci.

W tim piestrzeniu, rzecze, są zaklęté strodzié
Niepozdrzatné sëłë morscich kotwiów!
Generalscié remię sygô pod niebozdzib,
Oczë za piestrzeniem lecą nibë za ukôzką...

Złoté namienienié – Mare Nostrum!

CHËCZ WASTË BORZËSZKOWSCIËGO

Staroczesnô chëcz w brzozówcu
Bënë wielgota arkońsci gontinë
Miecznicami danowëch céchunków
Scékô na glënisko
Gołąbuszci łońsciëch dzectwów
Blôsłë pod posowę nieba
Zemia ju za miedzą lata
Ë gorąca w chtërnëm szczął motilów
Lubotno wachluje ostów dzibë
Z jejich kwiatu priszcze nieba tóniô
Zôs jiglëna motô babié lato
Ostë ë motile paradniészé ode żniwa
Od reduńsciëch wodów cignie rëbnô pôcha
Plusk ju prze tam łucie tęczów
W pózny séwnik gasną ognie wrzosów
Kôłpie biôłé skrzidłém swôrnym
Z bolesców zmiwają harfę jezór
Żebë zmroczënk mógł napiskac
Czôrną rzëtwę na powieci stwórzbë

We wezdrzéniu naszim
Chtërné puchlinę egzekwiów
Spichô za zbérk teraznotë
Piôszczëzna-Kaszëbizna to krôj swojińców
Co nigdë nie béł pióropuszowy
Z prôwdë równak jesz nie wëzëbuti
Z ruchnów legendë ë cëdów

POSAŁA W OGRÓDESZK

Zasała w ogródeszk semię pannë bez płot,
Żebë od rozwicy pojasniało jaż po zwele,
Pomnô że w nym nórce nie mieszkô wesele.
Nim semię ze spiku odeckło,
Wszëtko sę wëtorbaniło na rębë.
Nicht dzysô nie domaklô sę kwiecëszcza,
Bo tu sę ogrużdżël szętopiérz wojnëszcza.
W zôrenkach bëłë Turónowé zębë.

WICKOWÔ CËTRA

Ciej skórc swój żëwot znëkôł
Co na wiszence sadnie ë kurantëje
Nôtëra mu dała ptôcha wiwzórk
Ë cëtrę chtërną grzôł dobrotnie
Pod ustrzechą dëcha swojégo
W krësztôle wielewsciégo jezora
Załómiwôł zręczno prizmatë melodiów
Smukôł wszëtcié szczëglé miarë
Z polifónii nurka kôłpia ë cziwuta
Piesnią strzébrził ostónk swi miłotë
Od Chełmicciëch Górów jaż po wdzydzcié knieje
Biôłosc chëczë a w ni biôłi starëszk
Grôjk dzëwosców spragłi barżi nigle chleba
Po dzys dzéń rozkuwô z łëzgów
Osowiałé serca swojôków ë cëzych
Tec w czającze je trëchlënk
Czë dożdómë że w powôbnëch sadach
Kogos natchnioné ë dobëtné pôlce
Lëtnię po Bekwarku z pôłnia Kaszëb
Przejistewnią w ikónostas nótów

ZMROCZËNK

(ze stôri opowiedni)

Stôré w zmroczënkach zéwiszcze,
Starszé jak sama archaicznosc
Hurmów na scytijsciëch stepach:
Chto tej rozkôzywô cwiardo
Rękóm całégo marwiska,
Ten mô baro dłudżi wëzdrzatk
Zapchłi jaż po Herkulesa Stôłpë.

PRZÉDNIK KARNA

Chiżé ôlwasë bizónë
Cmulą sę do biôtków
Kol nich na pôsniku mamut
Ciej bës skórę zdzarł z żëwégo zwierza
Tak go na kamiń położił
Węglem ë czerwioną ochrą
Ojck bajôczów na spozymku lëdztwa
Przédnik umiartégo karna
Céchowôł zwiérzowé sztôłtë
Ręką nôłożną podnôszac
Żelôzną miałczëznę tajemnosców
Przecę griflém wëszramowac malënk
To je wierę tëlé
Co bidlątko uroczëwac

PELPLIŃSCI HORTUS CONCLUSUS

Okolé ze strzédnëch stalatów
Wkół grëbé fortecowé murë
Przë nich lëtanije odmôwiają płudzi
Ustrojony w ornatë mésterstwa
Cny matëszci z Doberanu
Mnichów pochód z szaszkami błogosławieństw
W lëdzką wëblakłą sëszmjél jidze
Pszczélné roje z pogańsciégo dębu
Lëpowim nektôrem w rędim udechtënku
Gotëcci rozetë wedle ortu z Clairvaux
Na nen ort sę nicht nie jiscy
Tec kożdi je amore frangium
(Połómóny przez miłotę)
Dzęka temu swoją moc przeżiwô
Ë nen bezpiek chtëren bérëje kwiacato
Szterzëma zwierzami z ewanielii
Przez calëchną republikę bożą
Kole muni lewiatana apartny ogródk
Na trzë dzéle rozgrajony
Żebë part swój miało w tim inkluzu
Domôctwo bidlęcy roscënë ë pobożnota
We wulkanie bosci szëk krëjamni
To nié wulkan wierę leno omiocënë
Kosmosowi buchawicë z naji planétą
Okrężoną nórcëkami rajów ë golgotów
Ciej pastuszi dim nad bulwowisciem

Pamięc sę cygnie centauriczny otroczëznë
W grifach sę przebijô jędrznosc
Plaskatoscë polów wodë niebnëch turów
Zajk ë bula sedzą pod figowim krzem
Otmikają szluzë miesądzowëch wodów
Żdże na tę topiznę macérz bogów dôwnëch
Chtërna miesądzowim rodziem
Znaczi przińdnym dëchóm stegnę
Równak ona nie je z pieklëszcza
Ani z wëskrzonégo nieba
Choc mani twarzą madonnë
Ko cwiardëch rozszczépiô pocëjôszi
Oczami lesnëch kotów
Jeji nagosc jak wszëtciëch hibridów
Pół rëbë ë pół białci
Nawetka zbutwiałëch szôli nôpitciem młodoscë
Ë kôże jim klepac do szklónnëch zómków
Na kuńcu sę tôczô nara knëchta-Ruprëchta
Nad nim ciejbë gzyk nôparti
Smierc z szôtorą pochowë
Wëszczyrzô sę z lëdzciëch nôdzëjów gwiôzdë
Midzë nima z gwiôzdë kurzla garnérë
Co swój szelążk chitroscë
Przëczwordôł utopic w wëschłi stëdni
(Może on je z ti gniéżdżewsci rózdzi)
Wszëternostko odcësnięté wiérno
W miętcim wosku czasów witra
Pospolim z klacatą lësëcą
Mocko zamachtaną w eschatologiją.

PNĄCZKA

Latosy serzpińc
Bél wëriwnie błodzi
Nié leno młodô omglałosc
Czëła wëlecałą słodzëznę bawieniô
Na wiatrzëstim niebie
Wëpôlónym węglami zôchodu
Chmurów slëminie są dekoracëją
Môcérzanci zawiarką pôchë
Barnią niwci
Przed pogorchą jeséni
Starëszk dąb całi w szramach
Przestępuje z nodzi na nogę
Ë naszewim szëmarem
Piôsk zelony sëpie
Do klepsydrë przemogłégo czasu
Kol niego chójka mechatô
Wiatrë trzimią ją pod pôchë
Żebë swoją smuklëzną
Przodkowa kożdëchny teskniączce
Wszëtko tu sę zjiscywô jawërno
W niżbie półcéni półsłowie
W pnączce dësznëch rozmiszlaniów
Chëczë są téż përznę niżebné
Choc w niejedną wnôszają szuńdami
Znowaczoną wielkosc czasu
Ze zôpôchu dëmów
Letko je wëzgodnąc

Jacié drzéwię sę w kominie żôli
Jaci przë piécuszku sedzy hepka
Czë je zgnili czë téż swôrny
Maklôcz mutci séwca żëtka

Ciej mësz w biôłi mące
Unuzlóny w pléwkach
W korkach z olché o maslónce
Pękôł łóni żëwot w Borzëszkach

Bulwë z mudrem w pôłnié
Na wieczerzę nicka bëlniészégo
A w szlóbanku ciejbë w czôłnie
Dzôtci karnem spałë przéką

Niech le dzys na stegnach wëdeptónëch
Przez naji wszëtciëch swiętëch
Dëch miastowi waspónëje
Niechże skrë Ormuzda
W wiérztach leno gospodarzą
Tam je téż miescësko Purtka
Żëtny macë w sëkni z łanów

Taci zwiér na wargach
To tëli co sëmieniu
Młińscié zarzemic kamienie
Ë znikwic w sobie ostatk dzecka
Chtërnému je widno
Że lëbô ë wstëdlëwô pnączka
Scele sę pod nodzi basniom
Gęstwą zelonégo rozmodleniô
Wniebowstąpic sę zasôdzô
Pospolim z rëjnami dzëwotą teskniączką

KAM PRZËSTEGNOWI

Dwignięti spodle zelëska kam
Piękniészégo nie nalezlë na księżëcu
Jakusz wiele tu podobë
Midzë nim a jesónowim uzymciem
Ë tu ë tam jędrzny céchunk
Corôz to mniészëch kóńsciëch podkowów
Jedné o przëpôłnia omglałé
Przëmiarą słuneczny narkózë
Pod chmurzëstimi przeręblami
Dochodzą do swojégo rôzklëcô
Drëdzie doszłë do swoji grëdzënë
Ciej Zemia bëła słuneczną uskulą
Bez wôłtôrzów do bożélca Słuńca

PARCHATI KURP

Stôri znoszałi kurp
Do czësta znoszałi
Żlë może bëc krzëk ruchnów
To on nôbarżi je cëcho
Bo za wiele w nim je parë
Zemi ë człowieka
Doskurził że materia wszelejakô
W rozchamraniu
Zaczurpie sę w bezsmiertnosc

LESNO

Wieża koscelnô
Wëstopërczony palc bożi
Na czubk jego sę wëgrabcowôł
Kurôk sępusznik
Chlëch Piotrowi go wëniósł
Nad pszénicowi obsëw
Na kłosów wałęgach wachtëje terô
Ë z obłómów macë widnika
Wëdzobuwô heretnik
Złoti ows porénôszku

WEZWA DO KASPERCI

Kasperko
Zażegniwôczko
Dzëwô biôłko z urocznym patrzëdłem
W wëkustrzaniu bolącëznë
Pierszô na Rólbiecciëch Pustkach
Wiôldzi gburzë ë malinci brzadownicë
Na kozychnie wëmatkowani
Budowelë zapalczëwie
Z miôzdzi swiętëch sumów
Kalwarëjów ë odpustów
Antëmurôł swój gromisti
Dlô tacënku przed zôdzerzgą złégo
Ciedë równak doskacëła niebëlnota
Chiżi bëlë w prosbie u Kasperci
Pamiętelë iże miętcim wschodem
Szosują ji słowa
Jaż na trzë zarzekłé zorze
Kasperko
Zażegniwôczko
Różę wëżarzoną na skarń
Na kaduczné wizrë
Wëmuczkowac żes umiała
Nie skrómi nóm poradzënku
Ë odczaruj różę naji kołowrotnoscë
Magicznym zéwiem
Rozwiąż tężné moce

Stebełkami wëmustrënku
Skrami dëcha
Roztrzęsłimi wszérz bokadno
W lëstach trzęscë
Chłądach koszczci
Psëch jęzëkach
Gapim mëdle
Ë krze jażdża
W jantarowim zabestrzeniu
Proroczko bezchwatnéj pataraczëznë
Odbérujże od nôs
Biésarstwo niemożébnotë
Bo w obarchach
gnajemë
prost
w gôrdzele
odsebnoscë

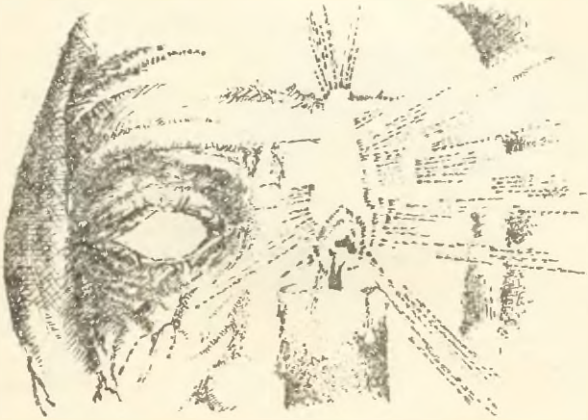

PROST Z CHÓRU

Jaż z grecciégo chóru
Z pelazgijsciëch zlôzów
Zeszła na flizę naji paradnicë
Ë zaklęła zemstnie cëcho
Ciej uzdrzała spępużonëch płôszczowników
Żebë waji trzęscélnicë
Za te wszëtcie przeciébióné sztërci
W okamërgnieniu łzę jeji odjimnęło
Na wdarzenié że midzë biôłkami
Chtërné jedny nënci czułota
Wëmrużëła z chëczë
Pękła sostrzanô pępina
Ta zaskocznô sostra swą ponętą
Rozkomudzô terô gzubnimi sztëlami
Marmurów szlachotę
Na môlu midzë sostrami
Przepadniô sę rozszerzwiła
Głębszô od modziłë Polinejka

PŁAWEM Ë WĘSOREM

Zapomikłi w dzysdniową rësznotę,
Chtërna klękła przë ordënku króla Jana.
Sëchô palba kosków
Puzę przesziwô lëftową.
Spodle królewsci łzawiznë
Ë tërecciëch półksężëców
Na pażęc sę scele
Zochlënku kuńsztowny jedwôb.
Do twi slë biôłé bachmacë
Cekin uwzętku w darënku:
Kołowężim twojégo dobëcô
W płużnotę Niebiesci
Skoczno mdzemë drabowelë –
Pławem jałówieszciem ë węsorem.
Ze swôrzewsciëch lëpów kadzëdlëną
Dóm tatczëznë wëczadzymë.
Tej z choranci grónka
Jedną ë niczewną krësznę zwęku
Słowiańsciému Tirtejowi
Ze łzą w mgławim oku
Pilno na zdobiznę spodłégo scidniemë.

UBICZOWÓNY

Za cimże on tej szlachuje,
Czë za smętôrnem pustkowniciem
W obicu z cérzni?
Czë za zrobiałim ë zgurdżonym,
Mglejałim ë bolewim człowieciem?
Chto nie dokwitł do cikutë,
Nie odkôrbi na tacié pëtanié.
Ani ten co sobótkową chojnę
Zapôlô na Getsemani.
Tim kuńsztownym rozblôsciem
Usydlëc chce morzëcę tajémnotë.
Pusti lelekowati umëslënk,
Tam gdze nôlégô całoogniowô ofiara.
Ubiczowóny tak je obrosłi bodôrzami,
Że w umękę kożdi muszi sę wkrudowac
Ë dokazno ciej gwiôzdë rechowac stigmatë...
Dopiérze starczi uwôżnotë na cëdownosc.

O CIJÔSZKU

Dzewiędzesąt swich łzëkwiôtów
Na krëciewce wspiarła
Ciejbë kluczem parminiem modrôków
Skrudowaną przepôsywô drogę
Droga za tak ciej parzuchwia
Leno z cieliszków modrôka
Całé plutë modroscë rozléwô

BIÉDA

Biéda wpurgła przez ocienko
Ë zacygła w moją jizbę
Powłóczësti szlejer cémżë
Pies w ni wëckł mërchlę
Na jeji podgardlu poczestny muchôrz
Zôs na chrzepce trëpiô główka
Obleczenim przëbôcziwô skrzëpka
Macka z karna muzykańtów
Zwiérô w sobie nocë wëzgôdkę
Czë to nie je dze w naszińswie owadzëznë
Malinci niebora lucyperk
Chtëren ciedës béł titanem
Nie wiedzec za jaci przeskurzënk
Zepchnięti z wësociégo empireum
Po biôłëch anioła skrzidłach
Ostała le czôrnô rozsëtkowónô prochowizna

SOBACZÉ NAMIENIENIÉ

Ciedë zmądrzelë sę u nôs z kôrtkami na żëwnotę
W jednym z gradłów miastowëch
Chtos nalicził osmenôsce ugardlonëch psów
Ze sëchëch chabinów szëbnicë
To nôgwësniészô je obarniô przed *czëłotą serca*
Tak nieszëkowną w czas reglamentacëjów
Obcësło zakrëti sëpią nocë
Nie uszarpną ju z chëczów w chtërnëch wiérno
stróżowałë

Niżódnégo nadto okrëszka
Ten co w dôwnëch jamach płómk rozmiecywôł
Użëczniészi bél dlô swi żëwiznë
Od tego co podskôcô ogniszcza cëwilizacëji

POWIÔSTKA O DRZÉWIĘCU

Ciej chorągwię dępną w poszëdłowim cządze
Procëm niebëlnikóm sënóm
Tricowelë swoje drzéwię genealogiczné
Żebë stało sę slécëdłem
(Dlô odcopnięcô krzëwotë)
W chtërnym sę przezérô
Całô opicha biôtkarskô
Dlô tëch co sę djade nie zmłodzëlë
Zwëciem dzyrsciëch starków
Cëskającëch w zmiartą scërzę
Grëdzënami spęcónëch agnéstków
W poszëku je zôpowiesc przëgrozë
Szëmiec pod pielëchą wërwasu
Ë w pielëszkę tacëc cepłi nôzymk
Nierozëmni taci uczink
Wierę nômni skamże wësłowôczi
Grzém z wiżawë rodny rzewny
On złaszczëwi ë ulińcuchuje
Pragniączkę ë niecerzplëwotę
Stwórné drzéwię muszi latecznie więc bęczec
Nim sę zéńdze rozpart
Bo z snów oglowëch semiénia
Wëkluła sę chojna pobieżëstô
Rozbuchą gojidłów krzesze
Ku dëcht jinszim słunkom rozgrajónô

APARTNY Ë SZEMARNY

Jidą jôchtno ë szemarnié
Nad nimi zmierzwioné piesnie
Zachwilowóni w nieokreslonoscë
Żdają zôchwatnégo côrnięca
Żebë sę wëszątolił
Czernik omulnëch emocjów
Windëją sę na nédzie pataracci dosłownoscë
Bë z ti wëszawë
Zaszëc gębę klasyczny spôdkowiznie
(Takowny zaskoczënk potkôł Odina
Chtërnému krôsniôk zasził usta)
Cërkulëją tëdë
Drëftą starbny codzénnoscë
Wëdôwô sę jim że pomikają
Po ogrodach gdze le człowiek
Jeden je ë wszëstek
Temu ë rédzy w jońca ruchnach chodzą
Bo swięce wierzą w swoją samowëstarczalnosc
Według apartnégo umëszlënku
Zriwają gôrscami grądka uczałoscë
Ë cządno piększą mëkcëznę
W strachu bë nie obôczëc swojégo céchunku
Smieją sę przëczulnie do zadëmionëch zdrzadłów

W DRËDZIM NEOLICE

Jes dopasowóną do gôrscë
Kulónką do jigrów
Chtërna je w hockaniu
Grôczów na swiata jôrmarku
Grają zëmno ë cëskają
Calëchną dzejbą
Z goręcym pod zôpartą
Nen gorąc żëwi wëniczną mërtę
Tësąc lôt bez mała
Przódë szczérbôl ze żelaza
Sąsadowi zwonił kolcënk
Terô za obsądem Mërka
Nazôd do łasków ju wrócył
Cwiardą zemi rukoc
Co gruzgoce pod brónami
Na nôlëchszëch wëwiejach
Jak więc piérwi przede swiądą
Jesz przed spiżem
Kamiń bél ną przédną starżą
Nôbëlniészi do puszczôwków
Wejle nen zaostënk biôtków
Dôwną szëkownoscą odsedajny
W najëch atómowëch czasach
Obrósł znówka w zuchternotę
Znówka je co więcy jak no w neolice

W rękach nowotny szarotë
Dozdrzeniwô trzaskawicą
Ë *choranką stowarzoną*
Z polańscimi miesądzami

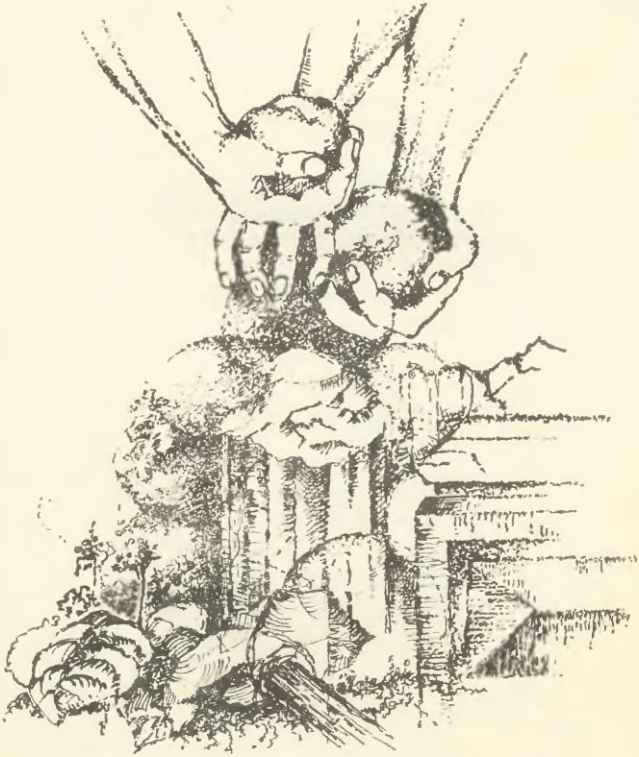

WIZRË Ë DUCHË

Z żôbióneczci dzectwa
Głębok w kuli utopiony
Skruszałé wëjimôsz słowa
Jeden z drëdzim sę dzëwuje
Skądże tëlé w nich je farwë
Ale më słowiôrze-łgôrze
Sąsmë leno krôsniôkami
Pôrę lëstków pôrę kwiôtków
Żgómë w swiętim gorzu
Tam gdze Jan z Czôrnowa
Szwanił za wizrami ë duchami
Wiedno przëbôcziwôł
Sédem dni ë sédem nocy
Wanożił nôskwarny Wulfstan
Żebë nalezc Truso
Ë je nalôzł
Za czim tedë më szwanimë
Od żôbiónci dzectwa
Jaż po oczadzałą starosc
Pod szligami jérzbin
Na wszëtciëch wierzëskach Kaszëb

WËMRUŻËNK POLANSCZI

Magnézëji biélmo łipie czosłem,
Bë sę nicht nie ozabôcził
Z niebowiżną zetkac dzéwą,
Przekurëtowną wastną historëją.
Kamerdinérzë w rozeznôwku biéżni
We wisorë ją odzelë gladiatorscié.
Usnôżónô jesz barżi paradno
Wëstukiwô palëcą przërôczënk
Na pojugę rozmajitim rebelijôszom:
Tec domôków bodzie są po naji stronie
A naji piersë obstaną za grëbi szuńce!
W obstôwaniu dzyrsci, sękowati,
Od kolébci ututkani swojuchą szëmotu
Papiórami chwarszczącą kłonicą,
Modłem szopénowsci jérzbë,
Niedrëszné kôlcencié uskrómniają.
Bële rzma oksëpem Samosierrë.
Bôlownicié od Synôpë jak po kuńc Europë
Stëdzą swoje nieprzezérné twôrze
Zôdëszniciém krziżnégo mesjaństwa
Wmodlonégo w szemar wislańsciégo piôchu.
Na nim gôłcëska usôdków
Zawdë niebaczlëwie rwané za wnet
Ręką tëch co w sobie dwojaczebni,
Sparłęczoni sobolem wiôldzi przeszłotë
E arfą Derwida w grôd przëtrôfków.

Obrządkowé szmërgają ofiôrci Dziadów,
Dulczą, bë z strziżawë wawrzënowëch lëstów
Obmiészënk ustogowac zniczom lëstopada...
Cëż za okrzesny dlô slépiów wëmrużënk:
Sławnôscë dôczësko zaprzężoné w pawie,
Na nim obrôznik w Konradowim płôszczu
Onórno kuczrëje po kulôku cerpiska
Swęgrowatô stegna żëcô dzinie
Pod płachcësciem mięczci poszëdłowi.
Nieogrzészny je nen rómanticzni przistôw
Tak mileczny, miodny dlô rojitwów
Ë dlô kwiôtu co bëtowac chce bez kôrcza
W udbie, że ze łzawniców elegii
Wëmrużi sę Sybaricëjô polańskô.
Nie żdô na nią leno Grif z ogłosci
Chtërën sę wierę rozskrzëdli
Na drzéwcach niewidzalnëch staniców
Usłësznym ode żniwa rękom nié od jędzwë.
Ku reszce spiżą swojëch dokôzów
Trzęsëwidną rozszôtorzi krążëcę,
Gdze oczamiałi sniciem nad przepadnią
W makach jawërnotë wcyg maklają
Za tą jedinącą perłą cëdów.
Cemnistô ë dępnô je z choranków zbroja,
Jesz cemniészé lico Serdecznicë
W zômkowisku na biôłi wiżawie.
Weôckanô przez widnoscë noców
Podpiérka bezpieku dlô potłucznëch
Zdrzi ciéj do ni pielgrzëmują
Rzesznymi scanami płaczów
Ze sercami nibë lëstë trzęscë.
Chartno wstëc szëkają Archimédesowi statkownotë
Nawetk na usëpie, gdze powiôstnik

Wernëhóra łómôł pieczęc lëdzciëch losów.
Może czas ju niedaleczni,
Że wëskrzawę kultu biôtkarsciégo
Na zawdë zatarczi biôłczinô łaszczëwosc,
W jasyr weznie panoszé jargolstwo,
Zôs mroczëstô swojińców Królewô
Z skarnią gburci z Lésna abo ze Swôrzewa
Wëkarëje ujérzmioné ptôstwo ë dzëczëznę
Spod jachtarsci klątwë człowieczi.
Rozpoléci w kozłë pouskłôdac
Wësmërné zadzérci, szëci,
Chtërne stegnę w przińdnosc
Piôrënami donąd wësôdzałë.
Pustëch noców rojowiszcza –
Przegrzészoné zaostónci po szôlałëch biôtkach,
Ciejbë gozdzem szmëtką oliwczi
Zagozdzy stolemno w baterëjach górzbë.
Stworzónô wzéńdzenim lilewégo swiatła,
Arko przëjacélstwa midzë Zemią ë Kosmosém,
Na glinôszku przënosniów biblijnëch
W drabowaniu më sąsmë do Cebie,
Do klęku nôdzeje zdrojistégo półmiesądza,
Pod ogradzą Snôżi ze Gduńska Madónnë.
Płómë z łónka wierzewnotë
Choc mëri wëbielą drożëszcza
Ë we witra puklotę
Wmulszą jagodlëwszé sztołtë,
Ko na ostatk chtos jaskri
Wińdze ze stôri, nordowi dwórznicë
Z nową, wëlecałą antifóną do Ti,
Co sę dôwno sprôcëmniła
Ringrafami jisc przez brawędzeje.

WOJNISZCZE

(Tołmaczënk dzélu wiérsztë „Guerra"
Giosue Carducciego ze zbornika „Odi barbare")

Spiéwanié mitów: Prometeusz ulëmił
ze sëti mulëznë, w chtërną chuchnął żëwot,
niszczotną lwią mocarnosc;
skorno człowiek sę wëdwignął, wojniszczem
zarëmotôł.

Na wëposądce z dzegwiatégo wërosły Adama
pierszi otrok; objął swiat swojim wezdrzenim,
nie bëło w nym môlu dlô brateczny jistwë,
kulô sę tej rzechot nad nieżëwim Ablem.

Od tej chëbë omrochë krëwawé
rozwôlają ë murksëją człowieczą historię,
od ny jasny wrótni Partenónu,
Jaż po biôłé scanë Potómôku.

Na miedzwiédzu sę sztramuje
trëglodëta, ciej z klészczami diôcheł,
wëwijô palcotrem, a jego muskle ë serce
rozgorzóné liże płom niezgodë.

Wszóństwo dzëcié, rôz ob zmroczënk
W ogniach czerwonégo schiłku słuńca,
Oswiéconé łisciem rafowëch krzeminiów,
Wëostrzëło je na grôw mordënku.

(...)

Zarëczałë plemiónów cémżasté bóżcié,
z nórtów dalecznëch je czëc białków rejbach.
Odnąd wojna cędziem bez odetchu
przez swiat w koniowatim gnaje czwordënku.

(...)

Za obeńdą murów stalano ucwiardłëch
brateczną przesprawą, miru słowo
napękłim jękorzi zwonem. Nad krëwawé biôtkowiszcze
rozkoscérzi biôłosniéżné skrzidła Pokój... Ciedë?

NOCËSZKA

(Tołmaczënk z Iwana Bunina „Nocz")

Zgrablałô od zëmë noc ë mistral
(Bezprzestannô wiatwa),
W okna wzérô wiżawa drzéniastô,
Zëmny switk ciej biôłô kurzatwa.

Złoté bléwię widu
Prost na wëro scidło.
W całosjece dzys nikogo,
Jô sóm procëm Boga.

Rozplachcony w zdrzeniu Jego
Klęk cësku mojégo,
W se zapadłi ë starbnisti.
Znoba, swiatło, mistral.

USKWIËR RUGIJSCI DZËWË

(Tołmaczënk z Adalberta von Chamisso
„Die Jungfrau von Stubbenkammer")

W chutcim smëkotaniu
Pił jem z grónka smiërce ë żëwota
Przë sadawiszczu króla Rugianów,
Gdze strąd malowała porénicowô pozłota.

Nim sę wëturzëła łza porénku,
Nëkała mnie tam tesknączka,
Słuchôł jem jak wałów muzyka z procëmka
Bérowała dalek w morzégo sklëniączkę.

W zdrzeniu na dalëznë
Wszëtko w słuńcu sę swietlëło,
Zamanówszi na snôdzëznie
Snôżô biôłka sę poskrzëła.

Sztôłt prost z bôjci,
Dlô oczów lubotné płomë,
Ze znankami królewiónci
Ë skarnią w złoti korónie.

Na klęczebnym kamie
Mujkałë ją abôtowé wałë,
Leno chustka od płakaniô
Ë od rosë krëwawi oprzesta bëc biôłô.

Na darmôka sę zbëlniała;
Zdrójek nie bél do znikniéniô;
Plachce cemnisté rozlała
W blónë płótna jakôs Mumoczina.

W rozdzarti łzów gardinie
Lëchtôrz błagalny we westrzódku;
Nôgle nibë cepłé piestrzenie
Objimnęłë mnie przë dzéwczątku.

„Pokrzesny ë ukôzkowi widze
W udzibie jô jem przed Tobą" –
Wezdrzała w zgón skądka szarpawc jidze,
Tej rzekła w chlëchach na omiodę:

„Skęczba je mojim namienienim,
Wcyg dôka grëzącô ë oko wëgasłé
Wieleż nëkało kol tëch kaminiów
Niżódnégo ze szczestlëwëch nieurzasłëch.

Po dłudzim ë żôrotném żdaniu
Do tego môlu zagnała ce namiana,
Z pészněch słowów mërganiu
Wëjął jes perłę zaczarzoną.

Nôprostszé do Boga orędze
Zmużdżëło cwiardą kamiznę zôklęca,
Zdrzisz na wëbawioną ë twoją na strądze
Djade odcętą od nodzeje pilęca".

Przed nią stegnów zelonëch wijôci,
W ręku chusta sztôłtny wëzdrzónci.
Z môla gdze słupów starże wësoci
Zwid teskny zdzinął w morsci rozpęklónce.

W chutcim smëkotaniu
Pił jem z grónka smiercë ë żëwota
Przë sadawiszczu króla Rugianów,
Gdze strąd malowała porénicowô pozłota.

SPIS TREŚCI

Kaszëbscié zéwiszcza 5
Nótë Switôlca 7
Gduńskô rëszniawica 8
W spiku 9
Koscółk w Sworach 10
Wëpłôczka 11
Oczë wróżbiôrci 12
Po nôs leno 13
W tatkowiznie 14
Szôlałi poéta 16
Zaslubienié z Bôłtem 18
Chëcz Wastë Borzëszkowsciégo 20
Posała w ogródeszk 21
Wickowô cëtra 22
Zmroczënk 23
Przédnik karna 24
Pelpliński hortus conclusus 25
Pnączka 27
Kam przëstegnowi 29
Parchati kurp 30
Lesno 31
Wezwa do Kasperci 32
Prost z chóru 34
Pławem ë węsorem 35
Ubiczowóny 36
O cijôszku 37

BIBLIOTEKA PUBLICZNA
im. Aleksandra Lubieńskiego
84-239 BOLSZEWO
ul. Leśna 36
GMINY WEJHEROWO

53

Biéda 38
Sobaczé namienienié 39
Powiôstka o drzéwięcu 40
Apartny ë szemarny 41
W drëdzim neolice 42
Wizrë ë duchë 44
Wëmrużënk polansczi 45
Wojniszcze (tołmaczënk z Giosue Carducciego) . 48
Nocëszka (tołmaczënk z Iwana Bunina) . . . 50
Uskwiér rugijsci dzéwë
(tołmaczënk z Adalberta von Chamisso) . . . 51

Nakładem Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego ukazały się ostatnio następujące tomiki poetyckie:

Jerzy Dąbrowa-Januszewski: JESIEŃ ANNY.
Poemat historyczny

Bolesław Fac: SINA JESIEŃ

Stanisław Janke: JU NIE JEM MOTÉLNIKEM

Staszków Jan (Jan Piepka): KAMISZCZI

Jerzy Stachurski (komentarze poetyckie) i Krzysztof Jakubowski (fotogramy): DROGA

PIAŚNICA. Poezja i fragmenty prozy w wyborze Wojciecha Kiedrowskiego i z posłowiem Tadeusza Bolduana

Biblioteka Publiczna Gminy Wejherowo
im. Aleksandra Labudy w Bolszewie
10046333

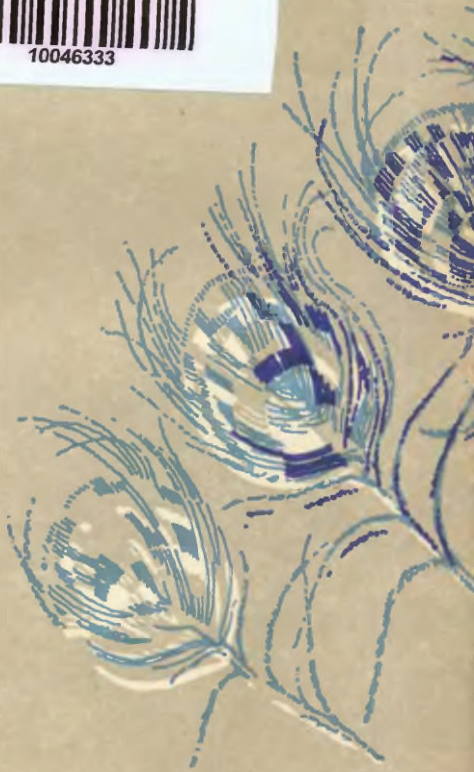

5,00

ISBN 83-85011-09-9

CENA 120-ZŁ